

Хроника Currents Actualités

Međunarodna konferencija "II International Congress of Pottery Studies – Ethnoarchaeology and Experimentation: going further the analogy", 5-9. mart 2013, Granada, Španija

Druga međunarodna konferencija posvećena etnoarheologiji i studijama keramike u organizaciji Odeljenja za praistoriju i arheologiju Univerziteta u Granadi i sa podrškom nekolicine institucija među kojima je i Narodni muzej iz Beograda, održana je početkom marta ove godine. Sa izuzetkom skupova EMAC (*European Meeting of Ancient Ceramics*) čije je težište na arheometriji, tj. primeni fizičko-hemijskih analiza na keramici sa arheoloških lokaliteta, ova konferencija za sada predstavlja jedini skup u Evropi koji je isključivo posvećen različitim temama iz oblasti studija keramike, sa posebnim težištem na etnoarheologiji.

Kongres je otvoren predavanjem *La Etnoarqueología como fuente de reflexión necesaria en un mundo global* A. Ernando Gonzale, koje, čini se, nije u potpunosti odgovaralo temi skupa, jer se baziralo na oblasti antropologije savremenog, a ne neindustrijskog društva, bez ijednog pomena ne samo keramike, već i etnoarheologije. S druge strane, svi učesnici su sa velikim nestrpljenjem očekivali predavanje antropologa P. Lemonijea (Pierre Lemonnier). Iako keramika nije oblast njegovog interesovanja, njegovi mnogobrojni radovi iz oblasti materijalne kulture, tehnologije i tehnoloških

izbora, za većinu istraživača koji se bave keramikom predstavljaju nezaobilazne reference. Njegovo izuzetno inspirativno predavanje *Il ya quelque chose de bizarre! A propos d'indices of communication non verbale par les objets*, za temu je imalo neverbalnu komunikaciju, odnosno simboliku i značaj koji određeni, naizgled sasvim "obični" predmeti mogu nositi, predstavljajući tako izraz posebnih socijalnih odnosa. Razmatranje predmeta čije "nematerijalno" značenje razumeju samo pripadnici određene zajednice (u ovom slučaju sa Nove Gvineje), ponovo je nagnalo na razmišljanje i navelo učesnike da na novi način promisle o predmetima sopstvenih istraživanja.

Skup je bio organizovan u četiri tematske sesije, od kojih je svaka počinjala jednim plenarnim predavanjem, i posebnoj sesiji u kojoj su komentarisani predstavljeni poster. Prva, opšta sesija pod naslovom "Ethnoarchaeology and experimentation: A direct connection with the past?" kojom je skup otvoren, sa predavačima po pozivu, imala je za cilj da predstavi značaj eksperimenta i etnoarheologije u studijama keramike. Ipak, predavanje pod naslovom *Protocolos y límites de la Arqueología Experimental. Experiencia, experimento y pseudoarqueología* A. Morgada Rodrigesa nije pružilo poseban teorijski doprinos i više je bilo usmereno na opšta mesta koja se tiču metodologije eksperimentalne arheologije, te stoga prikladnije za početna predavanja studentima na fakultetu, nego

stručnjacima prisutnim na konferenciji. Takođe, predavanjem *La etnoarqueología: una disciplina eficaz para el estudio de la alfarería prehistórica* M. Lazarič Gonzales, uz nepotrebno predstavljanje najvažnijih radova i knjiga iz oblasti etnoarheologije keramike, predstavljen je i projekat etnoarheoloških istraživanja Univerziteta iz Kadiza u Maroku. Izlaganje A. Gonzalesa Ruibala *Distribución cerámica y lógica social. Una reflexión etnoarqueológica* predstavilo je veoma zanimljiva istraživanja u Etiopiji, sprovedena sa ciljem da se utvrdi da li keramičko posuđe odražava različite načine života, odnosno koliko se tehnologija i distribucija keramike razlikuju između mirnodopske, zemljoradničke zajednice i zajednice koja je pre svega ratnička.

Druga sesija pod naslovom "Something more than pottery fragments and pots. A direct approximation to the field works" bila je namenjena predstavljanju različitih studija slučaja, koje prikazuju interakcije između ljudi i grnčarije, pre svega pitanja tehnologije, operativnog lanca, ali i formacionih procesa. Predstavljeno je nekoliko priloga, kako iz oblasti etnoarheologije, tako i iz oblasti praiistorijske i srednjovekovne arheologije. Valja istaći izrazito zanimljiv referat *Más allá del barro. Alfarería neolítica desde la Cueva de El Toro* (M. Dimas Sokas *et al.*) u kome je prikazana rekonstrukcija proizvodnje keramike u domaćinstvu, tipične za rani neolit, uz identifikaciju keramičarskih alatki izrađenih od kosti i roga, ali i od fragmenata posuda; takva razmatranja ranoneolitske tehnologije i organizacije keramičke proizvodnje izuzetno su retka, što ovaj rad čini još važnijim. J. Vuković je predstavila rad "*Function, use and discard vs. typology: dynamic role of pottery and reconstruction of past behavior and formation processes*" u kome na primeru nekoliko neo-

litskih lokaliteta ističe manjkavost tradicionalnih tipoloških analiza, te važnost razmatranja tragova upotrebe, morfologije i dimenzija posuda, kao i njihove sekundarne upotrebe i odbacivanja.

Treća tematska sesija ("Typologies? New methodologies applied to the pottery studies") bila je koncentrisana na primenu arheometrije, kompjuterskih aplikacija, ali i prikazivanje novih metodoloških pristupa, kao i eksperimentalnih istraživanja. Grupa autora predstavila je veoma instruktivan referat u kome su prikazane arheometrijske analize više različitih tipova keramike (*Estudio térmico de las Cerámicas Ibéricas del Yacimiento de Alarcos (Ciudad Real)*), sa posebnim akcentom na režim pečenja, i to ne samo na najvišu dostignutu temperaturu, već i na ostale elemente koji se u arheologiji retko razmatraju (sakupljanje, odnosno širenje komponenti u glinenom telu, endotermičke i egzotermičke reakcije, praćenje promene mase sa povišenjem temperature i dr.). A. Đuričić predstavila je rekonstrukciju izgradnje vinčanske peći putem eksperimenta, a uz pomoć etnoarheološkog istraživanja (*Reconstruction of a Neolithic Oven from the Site of Vinča-Belo Brdo*).

Četvrta sesija ("A thousand years old work knowledge. The popular tradition as a bridge of union with the past") obuhvatila je radove koji se tiču tradicionalne proizvodnje keramike, njene zaštite i promocije. Uvodno predavanje održala je B. Đorđević (*Los orígenes europeos de las tradiciones tecnológicas cerámicas: Una mirada etnoarqueológica*), sa težištem na tradicionalnoj proizvodnji keramike u Srbiji, ali i mogućem kontinuitetu pojedinih tehnoloških tradicija još od praiistorijskog perioda. Mogući pravci etnoarheoloških istraživanja u budućnosti istaknuti su u radu *Does the ethnoarchaeology have a future beyond the ana-*

logy? (M. H. Marques da Silva), a prikazano je i nekoliko etnoarheoloških istraživanja sa područja Španije. Predavanje kojim je skup zatvoren (*La alfarería tradicional española del siglo XXI como fuente de conocimiento para la etnoarqueología*) održao je D. Oriol Kalvo Verges (Asocijacija španskih gradova sa tradicionalnom proizvodnjom keramike).

Potrebno je istaći i to da je učesnicima van španskog i francuskog govornog područja bilo izuzetno teško da prate predavanja na konferenciji, jer je većina radova bila predstavljena na španskom, a simultani prevod bio je omogućen samo na francuski jezik. Uz to, posle svakog seta referata vođene su žive debate, takođe isključivo na španskom, tako da su svi koji su svoje priloge predstavili na nekom drugom jeziku bili potpuno isključeni iz diskusije.

Bez obzira na te teškoće i neujednačen kvalitet predstavljenih radova, II međunarodna konferencija posvećena studijama keramike svakako je obuhvatila veoma zanimljive i instruktivne priloge. Moramo imati u vidu da se razmatranje grnčarije u većem delu Evrope, posebno na Balkanu, i dalje u najvećem broju slučajeva svodi na statističko-tipološke analize i isticanje beskrajnih analogija. Ovaj kongres vratio je u fokus čitav niz tema koje bi trebalo da predstavljaju okosnicu arheoloških i etnoarheoloških istraživanja. O njegovom značaju pre svega govori povećan broj učesnika iz stranih zemalja u odnosu na prvu konferenciju održanu novembra 2010. godine u Kadizu, čija su akta predstavljena u Granadi. Učešće velikog broja arheologa iz više evropskih zemalja (Španija, Portugal, Francuska, Italija, Nemačka, Velika Britanija i Srbija) i Latinske Amerike (Meksiko, Argentina i Brazil), jasno pokazuju da teme kongresa privlače sve veće interesovanje stručnjaka i van granica Špani-

je. Činjenica da će sledeći skup, 2015. godine, biti održan u Đeli na Siciliji pokazuje da je on na putu da sasvim sigurno preraste u red najznačajnijih tematskih konferencija u Evropi. U nadi da će se tada kongresu pridružiti više učesnika iz našeg dela sveta, nestrpljivo ga očekujemo.

Jasna Vuković

Međunarodni naučni skup *Theoretical Roman Archaeology Conference XXIII – TRAC XXIII. King's College London, 4-6. 04. 2013. godine.*

Međunarodni skup pod nazivom 23. Konferencija za rimsku teorijsku arheologiju ove godine je održan u Kraljevom koledžu u Londonu, u organizaciji ove institucije, *Barbican Research Associates* i *Society for the Promotion of Roman Studies*. Izlaganja su bila podeljena po tematskim sesijama koje su održane u toku dva radna dana. Tako je prvog dana pet sesija pokrilo teme koje su se ticale 1) takozvanih "sitnih" nalaza i njihovog značaja za rimsku teorijsku arheologiju, 2) diskusije o poziciji teorije u savremenoj arheologiji i ulozi i značaju TRAC konferencija u proteklih 20 godina, 3) problema vezanih za neoliberalizam i tumačenja rimske ekonomije, 4) pitanja dekonstruisanja narativa o rimskoj materijalnoj kulturi i 5) novih zapažanja o rimskim predmetima od stakla. Drugog dana konferencije sesije su bile posvećene 1) problematici migracija i socijalnog identiteta na rimskom Istoku, 2) identitetu i nadgrobnim spomenicima u Italiji, 3) rimskoj urbanoj arheologiji, 4) nacionalnim perspektivama rimsko-varvarskih interakcija i 5) različitim pitanjima u okviru jedne generalne sesije. Osim usmenih izlaganja, konferencija je bila upotpunje-